

Nr 315

Av herr Nilsson i Göingegården m. fl., angående förstärkande och utbyggande av den lantbruksvetenskapliga forskningen.

Jordbruksnäringens framtida ställning, dess effektivitet och lönsamhet är i hög grad beroende av de resultat forskningen kan åstadkomma. Redan det läge vari jordbruket nu befinner sig är i stor utsträckning ett resultat av de insatser forskningen givit. Det jordbruksvetenskapliga arbetet — forskningen och försöksverksamheten samt den därpå grundade undervisningen och upplysningsverksamheten — har varit en faktor av fundamental betydelse i sammanhanget. Professor Hjelm vid lantbrukshögskolan har beräknat att produktionsökningen per arbetsenhet för tidsperioden 1938—1950 uppgår till inte mindre än 34 %. Minskas produktionsvärdet med de kostnadsförändringar som den ökade mekaniseringen medfört blir produktionsökningen ändå så hög som 20 %. Denna utveckling, som fortfarande pågår, har för jordbruksbefolkningen medfört en höjning av levnadsstandarden. Näringslivet i övrigt har också därigenom kunnat tillföras ledigbliven arbetskraft, vilket varit till fördel för hela samhället. Av de många orsaksfaktorer som påverkat denna utveckling är forskningen en av de viktigaste.

När nya principer nu skall börja tillämpas för jordbrukets prissättning, torde det bli viktigare än någonsin att forskningens möjligheter till fortsatta landvinningar ägnas uppmärksamhet. Detta framför allt därför att jordbruket för framtiden kommer att mera få lita till sin egen kraft än tidigare och bli mera utsatt för utländsk konkurrens. I de länder med vilka vårt jordbruk skall konkurrera satsas redan nu stora summor på forskningen, och endast genom att vidtaga liknande åtgärder torde det vara möjligt för oss att följa med i utvecklingen.

Från början var det genom privata initiativ och genom privat stöd som det lantbruksvetenskapliga arbetet kom till stånd. Så småningom kom emellertid staten att övertaga alltmera av ansvaret härför, och numera torde den principen ha vuxit sig fast att det är en statens uppgift att svara för det jordbruksvetenskapliga arbetet såsom forskning, försöksundervisning och upplysning. Huruvida detta odelade statliga ansvar bör behållas för framtiden är inte möjligt att avgöra utan en grundlig utredning. Det torde dock böra framhållas, att den ställning lantbruksforskningen i dag har i anslagshänseende inte gör det till en självklar sak att

jordbruket i denna fråga skall lita enbart till staten. Starka skäl talar för att jordbruket, som även i flera andra avseenden bör jämföras med industrien, självt övertar en del av ansvaret. Visserligen utgår redan anslag från jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse till forskningen, men det belopp på något över en halv milj. kronor som årligen satsas är i förhållande till den totala omsättningen alldeles för ringa. Även om hela det årliga anslaget till den lantbruksvetenskapliga verksamheten medräknas uppgår det inte till mera än 4 promille av jordbruksproduktionens värde. Med hänsyn bl. a. härtill, men framför allt till att det är ett jordbrukets eget intresse att forskningsarbetet kan intensifieras synes det oss angeläget att betona nödvändigheten av att medel från jordbrukarna själva betraktas som de för framtiden mest räntabla investeringarna.

Vad forskningen betyder för jordbruket framgår av att de 30 milj. kronor som det kostat att utrota nötkreatursturberkolosen motsvaras av storleken av den förlust, som sjukdomen under 1920-talet årligen medförde för det svenska jordbruket. I fråga om växtodlingen kan anföras att den sedan den började i slutet av 1800-talet erhållit totalt ca 20 milj. kronor. Värdet av den skördeökning som årligen tillföres vårt jordbruk genom dess arbete har av professor Åke Gustafsson uppskattats till 250—300 milj. kronor. Flera exempel på vad lantbruksforskningen betytt kan anföras, men redan dessa siffror ger en klar bild av forskningsanslagens lönsamhet.

En granskning av de anslagsbelopp som via statsbudgeten utgår till hela den lantbruksvetenskapliga verksamheten visar att det sammanlagda beloppet, som budgetåret 1938/39 uppgick till 3,2 milj. kronor, har ökat till ca 15,4 milj. kronor budgetåret 1954/55. Denna starka ökning innebär emellertid inte en motsvarande utökning av verksamheten. Omräknat i 1935 års penningvärde blir det en höjning från resp. 3,0 till 6,7 milj. kronor. Av den höjning som trots utjämningen i penningvärdet ändå ägt rum faller den största delen på löneanslagen, vilket orsakas dels av att tjänsternas antal ökats, dels av att framför allt låglönegruppernas realstandard förbättrats. Detta innebär att driftanslagens realvärde i stort sett är oförändrat sedan förkrigstiden. Skall en gradering ske av forskningens behov måste följaktligen en ökning av anslaget till driftkostnaden komma i främsta rummet.

Den eftersläpning som den lantbruksvetenskapliga forskningen blivit utsatt för måste snarast möjligt repareras. Huruvida detta skall ske genom enbart en statlig anslagshöjning, genom att ökade medel på annat sätt ställes till förfogande eller genom en kombination av statliga och privata medel bör avgöras först efter det att den av oss förordade utredningen slutfört sitt arbete. Med en anslagshöjning kan visserligen basorganisationen förstärkas och utbyggas, men tyvärr innebär den nuvarande eftersläpningen mera långvariga konsekvenser. Så är förhållandet när det exempelvis gäller rekryteringen av kvalificerad personal. För närvarande hör lantbrukshögskolan inte till de mest attraktiva av högskolorna därför att ung-

domen anser chanserna vara större inom exempelvis industrien än inom jordbruket. Följden härav innebär svårigheter i fråga om rekryteringen av lämpliga forskare för jordbruket. Det är angeläget att dessa långsiktiga problem tas upp till behandling och att åtgärder vidtages för att undvika att vi om något eller några decennier står inför en katastrofsituation.

Det torde vara ostridigt att skyndsamma åtgärder måste vidtagas för att förstärka och utbygga den lantbruksvetenskapliga forskningen. En kartläggning och en angelägenhetsgradering bör ske av de erforderliga behoven liksom en inventering av de personliga och ekonomiska resurserna. Därtill bör en samordning söka åstadkommas såväl mellan de olika forskningsområdena som i fråga om ansvaret för finansieringen av verksamheten. Den enda möjligheten för att dessa stora och viktiga problem rätt skall kunna bedömas är enligt vår mening att tillsätta en utredning, i vilken bör beredas plats förutom för experter även för representanter för jordbrukets organisationer.

Med stöd av vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning angående möjligheterna att förstärka och utbygga den lantbruksvetenskapliga forskningen.

Stockholm den 26 januari 1956.

Gust. Nilsson
i Göingegården.

Sven Svensson
i Krokstorp

Lennart Stiernstedt

Einar Hægglom